

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Franciscisantii Brocensis grammatica latina

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

FRANCISCI SANCTII
BROCENSIS
GRAMMATICA
LATINA.

DE PARTIBUS ORATIONIS.

GRAMMATICA est ars rectè lo-
quendi: cujus finis est congruens
oratio. Oratio constat ex *vocibus*:
Voces ex *syllabis*: Syllabæ ex *li-*
teris.

Litera est individui soni comprehensio: est
que *Vocalis*, aut *Consona*.

Vocalis est litera, quæ per se syllabam effi-
cit; ut *a, e, i, o, u*. Ex his quatuor fiunt
Diphthongi, *æ, œ, au, eu*; ut, *æs, pœna,*
laurus, eurus: & *yi* Græca; ut, *Har-*
pyia.

Consona sine vocali syllabam non efficit. Sunt
autem quindecim. Ex quibus septem *Semivo-*
cales; *l, m, n, r, s, z, x*. Sed *l, r*, *lique-*
scunt præcedente muta. *Muta* octo; *b, c, d,*
f, g, p, q, t,

U, post *q*, *liquefcit*: & post *g*, & *s*, ali-
quando; ut, *sanguis, suavis*.

F, & V, fiunt *consonantes*, si feriant vo-
calem; ut, *Juvar*. *T*, solis Græcis *vocibus*
accommodatur, & est *U* nostrum. *H*, litera
non est, sed *aspirationis nota*. *X, & Z*,
sunt *Duplices*, & *F*, inter *vocales*; ut, *ajo,*
Cajus.

Sylla-

Syllaba est integri soni comprehensio; ut, dos; flos. Hæc aut est *brevis*, quæ unum tempus consumit: aut *longa*, quæ duo, aut *anceps*, ut mox diceretur.

Vox seu *diffio* est, qua unumquodque vocatur. Cui accidunt *Accentus*, *Figura*, *Species*. *Accentus* est vocis modulatio, de quo postea. *Figura* ostendit, sitne vox simplex, an composita. *Species*, sitne vox prima, an aliunde flexa. Voces omnes aut numeri participes sunt, aut expertes.

Numerus est differentia vocis secundum unitatem, aut multitudinem. Et est duplex, *Singularis*, qui unum significat; ut, homo vivit: *Pluralis*, qui plura; ut, homines vivunt.

Voces numeri participes sunt; *Nomen*, *Verbum*, *Participium*: Expertes numeri; *Præpositio*, *Adverbium*, *Conjunctio*. Quæ partes orationis appellantur.

DE NOMINE.

Nomen est vox particeps numeri casualis cum genere. Ex quibus differentiis oritur *Declinatio*.

Casus est specialis differentia numeri nominalis. Sunt autem *casus sex*. *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus*, *Ablativus*.

Genus est differentia nominis secundum sexum. Genera sunt tria: *Masculinum*, cujus nota est *hic*, ut, hic dominus: *Fœmininum*, *hec*; ut, hæc mufa: *Neutrum*, *hoc*; ut, hoc templum. *Dubium* verò solo auctorum arbitrio, nunc masculinè, nunc effertur fœmininè, ut, *hic* vel *hec* cortex. Di-

De specie Nominum.

3

Dividitur nomen in Substantivum, & Adjectivum. *Substantivum* est, quod cum uno genere declinatur; ut, pater, mater. *Adjectivum*, genus non habet, sed terminationes ad genera, vel *sub uno fine*; ut, felix, par, oriens: vel *sub duobus*; ut, fortis, & forte, dis, & dire: vel *sub tribus*; ut, bonus, bona, bonum. Hispanè fere semper significat Cosa.

Declinationes quinque sunt. *Prima* facit genitivum singularem in *e*; ut, musa musæ. *Secunda* in *i*; ut, dominus domini. *Tertia* in *is*; ut, sermo sermonis. *Quarta* in *us*; ut, sensus sensus. *Quinta* in *ei*; ut, dies diei.

De specie Nominum.

Derivativorum nominum plura sunt genera, sed hæc præcipua; *Possessiva*, *Deminuta*, *Comparantia*, *Superlata*.

Possessivum est, quod idem significat, quod genitivus unde creatur; ut, paternus, meus, tuus, suus.

Deminutum, quod minus significat quam suum primogenitum, cujus semper genus, & significationem servat; ut, à fune *funiculus*, à rege *regulus*.

Comparans nomen est, quod unum, vel plura, sui, vel alieni generis superans dissolvitur in positivum & adverbium Magis; ut, *doctior*, magis doctus. *Comparantia* non sunt nisi à nominibus adjectivis, quæ positiva vocantur, à primo casu in *I*, addita *OR*; ut, *penitior* à penitus, a, um.

Superlatum nomen est, quod dissolvitur in positivum & adverbium Maximè; ut, *doctissimus*, maximè doctus.

Su-

4 De Specie Nomin. & Verbo.

Superlata fiunt ab eodem casu, addita **SSIMUS**; ut, *potissimus* à potis & pote.

Hæc tria dant **LLIMUS**; *Similis, facillisque, humilisque.*

Cum rectus sit in **ER**, ternus gradus in **RIMUS** exit;

Ut *veter, & deter*: queis *matur* jungito priscum.

Sex **TIMUS** accipiunt, *dexter, ceterque, sinister,*

Interus, atque ulter: *extremus & extimus exter. Inferus infimum* habet: *superus, cum posterus*

EMUS.

Bonus melior optimus: *Malus* pejor pessimus: *Magnus* major maximus: *Parvus* minor minimus: *Multum* plus plurimum. Et composita à *dico, facio, volo*, quæ faciunt **ENTIOR, ENTISSIMUS**; ut *maledicus, beneficus, benevolus.*

Quædam carent aliquo gradu; ut, *Primus* prior: *Senex* senior: *Juvenis* junior: *Adolescens* adolescentior: *Proximus* proximior seu propior. *Pius* piissimus: *Falsus* falsissimus: *Invidus* invitissimus: *Novus* novissimus: *Ocyor* ocyssimus, ab *ocys* Græca.

DE VERBO.

Verbum est vox particeps numeri personalis cum tempore. Ex his differentiis oritur *Conjugatio.*

Persona (quæ rectius *facies* diceretur) est specialis differentia numeri verbalis. Ea est triplex, *Singularis prima*; ut, *amo*: *Secunda*, ut, *amas*: *Tertia*; ut, *amat*. *Pluralis prima*; ut, *amamus*: *Secunda*; ut, *amatis*: *Tertia*; ut, *amant.*

Hæc

De Particip. & Preposit. §

Hæc dividit verbum omne in *Personale*, & *Impersonale*; ut, amo, legam: amare, legisse.

Tempus est differentia verbi secundum præsens, præteritum, & futurum. Verbi finiti quinque sunt Tempora: *Præsens*, *Imperfectum*, *Perfectum*, *Plusquam perfectum*, *Futurum*. Verbi infiniti totidem sunt, sed indistincta: Nam *amare* omnium temporum esse potest.

Conjugationes quatuor sunt. *Prima* habet *AS*, in secunda persona primi præsentis; ut, amo amas amare. *Secunda* *ES*; ut, monco mones monere. *Tertia* *IS*, & infinitum in *ERE* breve; ut, lego legis legere. *Quarta* *IS*, & infinitum in *IRE* longum; ut, audio audis audire.

DE PARTICIPIO.

Participium est vox particeps numeri casualis, tempus, & constructionem à verbo ducens: *Amans*, *amaturus* in activa omnia tempora adsignificant: sicut *Amatus*, & *amandus* in passiva.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est vox expers numeri, quæ casibus præponitur, & in compositione reperitur.

Præpositiones Accusativi sunt: *Ad*, *apud*, *ante*, *adversus* vel *adversum*, *cis*, *citra*, *circum*, *circa*, *contra*, *erga*, *extra*, *inter*, *intra*, *infra*, *juxta*, *ob*, *pone*, *per*, *propter*, *post*, *præter*, *penes*, *supra*, *secundum*, *trans*, *ultra*.

Ablativi sunt: *A*, *ab*, *abs*, *absque*, *cum*, *coram*, *de*, *e*, *ex*, *pro*, *præ*, *palam*, *sine*, *tenus*.

Ac.

De Adverb. Conjunct. & Gen. Nomin.

Accusativi & Ablativi : Clam , in , sub , subter , super.

Præpositiones seu adverbia , quæ tantum in compositione reperiuntur : Am , con , dis , di , re , se .

DE ADVERBIO.

Adverbium est vox expers numeri , quæ aliis vocibus tanquam adjectivum adjungitur ; ut , *valde constans ; disserit acutè ; bene manè .* Adverbia sunt etiam : *circiter , prope , proximè , pridie , postridie , procul , secus , usque .*

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est vox expers numeri , qua orationes conjunguntur ; etiam si sensa separantur ; ut , *Romæ , vel in agro vivit .*

DE GENERE

NOMINUM.

Regule Generales.

Propria cuncta genus renuunt , raro inspice fines.

Inferiora etenim nomen generale sequuntur : *Vir , mons , urbs , fluvius , insula , fabula , navis , & arbor .*

Mascula sunt hominum officia . Et muliebriant , hæc .

Non variata feras neutra : & pro nomine sumtum .

De

De Genere Nominum. 7

De genere Dubio.

Hic aut hæc sit *adeps, calx, cortex, clune, canalis,*
Atque *dies, finis, forceps, rum grossus, & imbrex,*
Linter, margo, & onyx, pulvis, pumexque pe-
nusque,

Scrobs, specus, atque silex, stirps trunci, torque
varixque,

Multaque quæ è Græcis OS, in US vertè-
re Latini.

Regula Terminationis.

A, & E, foemineum. *Adria mas, planeta, co-*
meta.

Ternæ A, & E, neutrum, ceu *pascha, em-*
blema, cubile.

O, mas. Hæc DO, GO, per IN IS. Mas
cardo, vel ordo.

Hæc caro: & verbale in IO: queis *talis* junges.
C, T, L, UM, neutrum. *Sal, mugil, solique*
virile.

N, mas. MEN, neutrum: *gluten, simul in-*
guen, & unguen:

Atque ON non ternæ. Hæc *syndon, icon, ædon.*
AR neutrum. ER mas. Hoc *cicer, uber,*
verque, cadaver,

Jungis *iter, tuber, verber, pider, atque papa-ver.*
OR, mas. Hæc *arbor.* Neutrum *cor, mar-*
mor, & aquor.

UR, neutrum. Mas *turtur, vultur; jungito*
fursur.

AS, ES, IS, muliebre. *As, & sua turba*
virile.

Vas vasis neutrum. Hic *elephas, adamasque, tiaras.*
T r Hic

8 *De Genere Nominum.*

Hic *aries, paries, pes, verres, meridesque*:
 ES *plurale*: ES, ITIS *crefcens*: ESque addito Græcum.

Hic *pollis, fascis, junge ensis, piscis, & axis, Glis, cucumis, mensis, vermis, cum sanguine, postis,*

Et *torris, caulis, follis, veftis, lapis, unguis, Et conchris, retis, vomes seu vomer, & anguis, Fufis, orbis, callis, collis*: Finita NIS adde.

OS, US, mas. Hæc *dos, cos*: Neutrum *os oris, & offis.*

Hæc *humus, hæc alvus, vannus, domus, & colus, idus,*

Porticus, atque tribus, cum ficus, acusque manusque.

Hoc *pelagus, pelagum, vulgus, vulgum, hoc quoque virus.*

US, *ternæ neutrum. Mas mus, grus, pu, lepus, & sus.*

Hoc *æ.* Hæc capiunt *variata per UTIS, & UDIS.*

S, *muliebre. Hic mons, fons, dens, pons*: Græca, ut *hydrops, seps.*

X, *data foemineis. Hic grex*: Polysyllaba in *AX, EX.*

Foemineum fornax, halæx, carexque, supellex.

Mas lynæ, fornice, oryx, phœnix, calyxque, calyxque.

DE NOMINUM

DECLINATIONE.

In neutris *primus, quartus, quintus* similes sunt.

Tres iidem casus *plurales A, retinebunt.*

Est

De Nominum Declinatione 9

Est quintus recto similis : S, tollito Græcis,
Tertius & sextus plurales assimulantur.

Prima Declinatio.

Prima dat A, nostris : AS, ES, E, Græca
dabuntur.

E, dabit ES, patrio : quarto EN : atque E,
dato sexto.

Auras aurai patrio dant sæpe poëta,

Secunda Declinatio.

Altera ER, US, UM, virque, saturque :
EUS pone Pelasgis.

Vir, puer excrescunt : velut R, si RUS de-
dit olim.

US, per E, mutabit quintus : *Deus* excipe
tantum.

Sed proprium per IUS, dabit I. Dic *mi* quo-
que *fili*,

Dique dei, atque *deis dis*. Hic sed sæpe poëta
Orpheos, *Androgeo* patrio, dantque *Orpheas*
quarto.

Tertia Declinatio.

Tertia dat varios fines, tamen IS genitivo,
IS, nec E, crescunt, *vates*, *verres* : ES, mu-
liebre.

A, dat ATIS. Sed O, ONIS. *Nemo*, *cardo*,
homo, *Apollo*,

DO, GO, fœmineum, *margo*, *ordo* INIS,
Caro carnis.

Unedo fert ONIS. *Anio Nerioque* dat ENIS.

Crescit IS, L, N, R. *Lac lactis*, lacte hoc
olim.

T t 2

MEN,

10 *De Nominum Declinatione.*

MEN, CEN, pecten, INIS: *gluten simul, inguen, & unguen,*

ON, aliquando ONTIS Græcis. Cor nataque cordis,

BER, BRIS. CER, CRIS. TRIS Latium in STER, TER: nisi later.

Robur, ebur, femur, atque jecur mittuntur in ORIS.

Postulat AS, ATIS. Sed ADIS dat Græcus & ANTIS.

Vas vadis & vasis, as assis, mas maris optat.

ES, dat ITIS. Cererisque Ceres. ETIS arive, perpes.

Præpes, hebes, paries, terres, indiges, interpretæque,

Inquies, & locuples, magnes, & cætera Græca.

EDIS pes, merces, hares. IDIS à sedeo ortum.

Sed teges, atque seges, abiesque, quiesque dat ETIS.

Græca IDIS: & cuspis, lapis. ITIS disque, quiris, lis.

Glis gliris. Cucumis, pulvis, vomis, civis ERIS.

Pollis, sanguis INIS: Simois, Pyroisque dat ENTIS.

OS, ORIS, ceu flor. OTIS sed compos & impos:

Et Græca: atque nepos: tum dos, eos, atque sacerdos.

Quædam ois, ut Mimos, custodis, bos bovis, assis.

US, ERIS. Stercus ORIS, lepus, atque decur, facinusque,

Et nemus, & tergus, pectus, cum tempore, frigus,

Hoc

De Nominum Declinatione. II

Hoc pecus, & litus, corpus, cum fenore, pi-
gnus.

UDIS dat subsus, palus, incus. Dat salus
UTIS,

Intercus, virtus, seruitque iuvenque, senectus.
Grus & sus dat uis. Tellus, monosyllabaque

URIS.

PUS deducit ODIS. Sed in UNTIS op-
pida quædam.

Es aris, præ prædis habent, Laus, fraus petit
AUDIS.

S, sine vocali (ut frons, lens, puls) vertitur in
TIS.

Leus, frons, glans, nefrens, libripens DIS. Au-
cupis auceps.

I, mediat cum BS, PS, syllaba finit: hyemf-
que.

E, per I, mutabunt polysyllaba. Sed caput
ITIS.

X, in CIS verte, ut fax. LECTILIS edo
supellex.

(Dempto halex, uervex) E, per I, polysyllaba
vertunt.

In GIS lex, grex, rex, remex, Phryx, conjuge;
mastyx.

Frugis, & impetigis, Styx, strix: & pleraque
Græca.

CHIS dat Onyx. Nox noctis habet. Nirvis, &
senis edam.

Fœmineum IS non crescens, EM, sive IM,
dato quarto.

IM sitis, & tuffis, vis, buris, pelvis habebunt.
Græca in IS, IM sive IN mittunt parisyl-
laba, ut Iris.

Sextus E vult semper. Sed E aut I, postulat
imber:

T t 3

At-

12 *De Nominum Declinatione.*

Atque adjectiva, ut *pugil* & *TRIX*: adde
supellex,
Amne, *ignis*, *postis*, *vectis*, *rus*, *anguis*, & *un-*
guis.

Quartus in *EM* five *IM*, semper dabit *I*,
vel *E*, sexto.

AL, *AR*, *E*, neutrum *I*, dat; sed *E*, *far*,
nectar, *jubar*, *hepar*.

Plus, pluri melius: sic *IM* aut *IN* dantia
quarto.

ES, recto & quarto; sed *IA*, cum sextus
habet *I*.

Comparativa tamen per *A*, solum, plusque,
vetusque.

UM patrius; sed *IUM* dabit *imber*, *uter*, *ca-*
ro, *linter*:

Quæque in *IA* mittunt rectum: queis addis
aplustra.

ES, *IS*, non crescens (*vates*, *juvenis*, *canis*)
UM dant;

Sed monosyllaba *IUM*: præter *dux*, *mox*, *sue*,
grus, *frux*,

Ren, *fur*, *sos*, *mos*, *Tros*, *grex*, *lex*, *rex*, *wax*,
laus, *pes*, *prex*:

Atque *bovm*, *bos*, *bubus*, *bobus* pone dativo.

Tertius est in *IBUS*; sed *ATIS* magis neu-
tra Pelasga.

Tres casus Græcos retinent hic sæpe poëtae,
Si crescat nomen, ceu *Pallados*, *Hectora*, *Troas*.

Quarta Declinatio.

Quarta dat *US* recto: dat & *U* prius in-
variaturum.

Quattuor *UBUS* habent, *arcus*, *partus*, *tribus*,
artus,

Quinta

De Præteritis & Supinis. 13

Quinta Declinatio.

ES, olim patrius: sed & E: II, sæpe
poëta.

ERUM, EBUSQUE caret pluralis, tolle
dies, res.

DE VERBORUM
PRÆTERITIS & SUPINIS.

Compositum, simplexque modo flectuntur
codem:

Quum geminat simplex composito tolle prio-
rem:

Præter posco, disco, sto, do: vult currit utrum-
que.

Nomina sunt Pransus, canatus, potus, acutus,
Et lautus, lætus, mastus, cum cautus, adultus,
Gavisus, solitus, falsus, tum cassus, & ausus.

Prima Conjugatio.

Prima dat AVI, ATUM: Melius tamen hæc
VI, ITUM,

Sunt domo, crepo, sono, sono, cumbo, veto: ap-
plicat Ex, In.

Et seco dans sectum: neco nectum, sic frico frictum.

Ast larvo dat lavi lotum: luit & lutum ab illo.

Dimicat avi atum: micui micat absque supino.

Do dedi, atque datum: didi ditum germina ternæ.

Sto stetit & statum: composita stiti itum & atum.

Potum & potatum poto. Furvo juvi adjutum.

Secunda Conjugatio.

ES, dat ūi, dat ITUM: Doces doctum: Teneo tentum:

Misceo mistum: Torreo tostum: Censeo censum.

Et Careo caritatum: Strido, strideo stridi.

DI, SUM dant Video, cum prandeo: Sedit sessum:

Mordeo, cum pendeo, tondeo. spondeo geminabunt.

SI, SUM rideo, suadeo, hæreo, ardeo, maneo
(Quod per E, In, Præ, Pro, MINUI facit,
absque supino,)

Mulceo, mulgeo, tergeo. Fubeo jussi jussum.

Torqueo dat tortum. Indulgeo indultum habebit.

Urgeo, cum fulget, junge algeo absque supinis.

XI luceo, lugeo, frigeo tantum. Augeo XI, CTUM.

EVI, ETUM pleo, vico, doleo, & steo, neo:
Quæque Oleo gignit, velut obsoleo, atque abolevit.

Cieo civo citum: cujus composita quartæ.

Dant VEO, VI, TUM. Faveo fautum. Sed caveo, atque

Flaveo, cum paveo, liveo privabo supinis.

Tertia Conjugatio.

Composita à Specio, Lacioque, EXI, ECTUM habebunt.

Elicio elicui elicium. Rapio rapui raptum.

Mejo minxi mictum. Facio, facio, eci actum.

Capio cepi captum. Cæpi captum; coepio non est.

A Quatio cussi cussum. Fodio fossum.

Pario peperii partum. Cupio cupivi cupitum.

Fugio

De Præteritis & Supinis. 15

Fugio fugi fugitum. Sapio sapui, junge sapui.

Verba per UO, divisas ui, & utum habebunt.

Sed ruo ITUM habet; utum tamen compositiva.

Fluo fluxi fluxum: Atque struo struxi structum.

A Grao, & Nuo, & Metuo, & Batuo, absque supinis.

Bibo bibi bibitum. Vult nubo, scriboque PSI, PTUM.

Dico, duco, XI, CTUM. *Vmco & Ico, ici, icium.*

Parco, peperci parsi parsum quoque mitte supino. SCO, VI, TUM vertas, ut nosco, quiesco, suesco.

Agnosco, & cognosco ITUM. Pasco quoque pastum.

Compesco, dispesco uī. Disco didici. Posco poposci. DO, DI, SUM. Scindo, fundo, findoque linquant;

Sed geminant pendo, tendo: & tutudi tundo.

Pedo pepēdi, carens. Cado cēcidi. Cedo cecidi.

Dat pando passum, pansum. Dat frendoque fressum.

SI, SUM claudo, (cedo cessi) & divido, plaudo, Vado, ludo, lædo, cum rado, vodoque, trudo.

GO, XI, CTUM; sed fingo, stringo, pingoque, pango,

Deme supino N. Et pepigi dic quoque pago.

Figo & frigo XUM. Pungo punxi pupugi punctum.

Tango tetigi tactum. Frango & ago egi actum.

Lego legi lectum. Degeo, prodigo EGI, nec ultra.

EXI, ECTUM intelligo, diligo, negligo formant.

SI, SUM dant mergo, cum spargo, jungito tergo,

Veho veni vectum: Trabo traxi tractum habebit.

T 5

LO,

16 *De Præteritis & Supinis.*

LO, LUI, LITUM. Colo, consulo, occulo
ULTUM.

Præcello, excello, antecelloque carento supinis.

Pello pepuli pulsam. Percello perculi percussam.

Fallo fœfelli falsam. Vello velli vulsique vulsam.

Sustuli sublatam tollo, Sallo salli salsam.

MO, UI, ITUM. Como, demo, sumo, pronno
SI, TUM.

Emo emi entum. Atque premo pressi pressum.

Cano cocini cantum: CINUI, CENTUM COM-
positiva.

Cerno crevi cretum. Atque sperno sprevi spretum.

Temno tempfi temptum. Ac sterno stravi stratum.

Lino levi litum, raro lini, dat quoque levi.

Pono posui positum. Gigno genui genitum. Sino sivi
situm.

PO, PSI, PTUM. Rumpo rupi ruptum. Strepo
strepui.

Coquo coxi coctum. Et linguo liqui relictum.

Verro verri versum. Et cursum curro cucurri.

Gero gessi gestum. Fero tuli latum. Uro ussi ustum.

Sero sevi satum: nata EVI, ITUM, & ERUI,
ERTUM.

Tero trivi tritum. Et quero quæsvi quæsitum.

ESSO, dat SI, SIVI, SITUM. Dat
visque visi.

Pinsuit à pinso; pistusque, & pinsita, pinsa.

CTO, XI, XUM. Necto quoque XUI. Peto
IVI, ITUM.

Mitto misi missum; sed meto messui messum.

Verto verti versam. Sterto stertui absque supino.

Sisto sivi statum. Solvo, volvo in VI, & in
UTUM.

Vivo vixi victam; sed texo texui textum.

Quæ-

De Præteritis & Supinis. 17

Quarta Conjugatio.

IVI, ITUM, quarta. Sepelio, singulioque
ULTUM.

XI, CTUM vincio, amicio, sancio quod &
IVI, ITUM.

Aperio, operio III, ERTUM; sed ERI com-
perio, reperio.

SI, TUM farcio, fulcio, sarcio, sepio. Haurio
haustum.

Sentio dat sensum. Salio salui, salii saltum.

Venio veni ventum. Veneo venivi, dic quoque
venii.

De finitis in OR.

Ex OR finitis activam fingito vocem:

Ut, letor, lato latatum: hinc excipe pauca.

Commentus, comminiscor. Loquor & sequor UTUS.

Et labor, lapsus. Queror questus. Utor & usus.

Passus dat patior. Adipiscor poscit adeptus.

Mortuus à morior. Nascor natum. Ortus orivi.

Dat fateor passus, Ratus à reor. Ordior orsus.

Experior, misereri ERTUS. Pactusque paciscor.

Atque fruor fruius. Mensus, gressusque, profes-
sus,

Ultus, & experrectus, nactus, nixus, oblitus.

Carentia Præteritis & Supinis.

Quæso, ardeo, ferio, furit, ajo, polleo, glisco,

Ambigoque, & vergo, calvo, cum mareo, turget.

Comivet, psallo, sideo, lambo, scabo, glubo:

In SCO inceptivum, conquinisco, bisco, fatisco.

Et ringor, vescor, liquor, medeor, reminiscor.

DE

D E Q U A N T I T A T E
S Y L L A B A R U M.

Simplicis observant composita creataque normam.

Compositi pars prima brevis, quum I, desinit, aut O.

Deme *dies* medius, *tibicen*, *ubique*, & *ibidem*.

De diphthongo. & positione.

Diphthongum produc: & curtam consona duplex,

Post curtam muta & liquida anceps carmen habebunt.

De vocali ante vocalem.

Est brevis ante aliam Latius. E, ducito quinta.

Deme *fides*, *res*, *spes*. *fo* cum R breviabit.

Ius anceps patrius: brevis alter, profer *alius*.

De Præter. & Sup. dissyllabis: & geminatis.

Præteritum produc dissyllabon, atque supinum.

Sed *fidit* à *findo*, & *scidit*, & *bibit*, & *tulit* arstant.

Do dedit atque *datum*: *steti status*: adde *quitum*, *citum*:

Et *rarus*, & *rutus*, & *fitus*, & *satum*, *itumque* *litumque*.

Quod geminat, binas breviat: nisi *caedo*, *pepédi*.
De

De Quantitate Syllabarum. 19

De Prepositione in compositione.

Longa A, DE, E, SE, DI, PRO, Sed RE
curtat ubique.

Curta A: PRO Græcorum: *procul*, atque
propago, *protervus*,

For, *festum*, *fanum*, *fundus*, *propereo*, *profiteris*,
Et *profugit*, *proneposque*, *perfecto*, *procella*, *ficti-*
scar,

Propello variat, *propino*, *profundo*, *procuro*.

De Incremento nominis.

Casum, qui rectum transcendit, crescere di-
cas:

Hæc breviant monosyllaba; *bos*, *cruis*, *daps*,
duce, *fax*, *grex*,

Lar, *Lybs*, *mas*, *nex*, *nix*, *nux*, *ops*, *par*, *pes*,
phryge, *pix*, *prex*,

Sal, *scobs*, *scrobs*, *stips*, *stryx*, *styx*, *trabs*, *trux*,
vir, *vade*, *vix hæc*.

Corripe A: junge O, INIS. Duc neutrum
AL: EL, quoque junges.

Duc N: præter INIS latium. Ex ON con-
sule Grajos.

R, brevis. AR neutrum tendit; sed corripe
bachar.

Et *jubar*, & *uellar*. TER Græcum duc: &
iberus.

OR, tendit. Breve neutrum: Græcum: tum
memor, *arbôr*.

ATIS ab AS, produc. Sed *anas*, & ES,
breviabunt.

Longa *hæres*, *merces*, *locuples*, *quies*: Attica in
ETIS.

IS,

20 *De Quantitate Syllabarum.*

IS, brevis: absque ITIS. Duc OS: bre-
ve *compos* & *impos*.

US retinens U, longum est: *intercus*, *pecus*
aufer.

S, breuiat; sed PS Græcum, magis tendit, ut
hydrops.

X, in GIS breuiat. Longum AX: hic con-
sule Grajos.

EX retinens E, longum est: IX, OX,
UXque sequuntur.

Curta *filix*, *formix*, *coxendix*, *hostrice*, *natrrix*,
Tum *cilix*, & *erix*, *calicisque*, *larixque*, *varix-*
que,

Cappadocis, *præcoxque*, *salix*, & *onyx*: Caput
adde.

Crescens plurale A, E, O, produc: I, U,
curta.

De incremento verborum.

Ultima vocalis, quam dat persona secunda,
Primæ præsentis tibi sit primum incrementum.
A, longum est. DO, DA breuiat, composita-
que primæ.

E longum est RAM, RIM, RO, cum BE-
RIS & BERE curtant,

Et *lego*, & *legerem*, in primis *legere* imperat,
infin.

I, breve, ut *erimus*, *eritis*; perfecta que prima.

I, longum ante U: mox quartæ incrementa
priora.

Anceps sit RIMUS, RITIS. Duc *volò*, *ve-*
lim, *sim*.

O, crescens, semper producit. U, bre-
uiatur.

De Quantitate Syllabarum. 21

De Accentu.

Accentum in se ipsa monosyllaba dictio ponit.
Exacuit sedem dissyllabon omne priorem.
Ex tribus extollit primam penultima curta.
Extollit se ipsam quando est penultima longa.

De figuris in carmine.

Vocalem perimit verbi Synalœpha prioris,
M, perit Ellipsi, cum vocali præeunte.
Syneresis binas jungit, cui, deerit, & iisdem.
Syllaba (ut *aulai*) divisa, Diœresis esto.

De ultimis Syllabis.

O anceps. Longa AS, ES, OS : monosyllaba N, A, V, C, I.

Exceptiones.

B, D, T, anc. In breve : *Es, is, quin, cis, fac, bis, quis, os, assis,*

Nec, ne, que, vel, ve, per. Ast *fer, vir, hic* masculus, anceps.

Curtat A per casus : hinc tamen excipe sextum

Et quintum, cujus rectus producit, ut *Hyla.*

Et breviabis *ita, eia, quia.* GINTA sitanceps,

E, Græcum : & quintæ casus ut *postridie* duc,

Adde *fame longis, valde, fermeque, fereque.*

Junge secundæ adverbia (sed male cum *beue*

dentis.)

Longa *doce, & similes. Vide, cum vale, cave*

anceps.

I, Græca in terno & quinto brevia : addito

Moly. Sed

22 De Quant. Syllab. & Constructione.

Sed nisi, ubi, quasi, ibi, mihi, cum tibi
fitque sibi anceps.

O Græcum: Oque secundæ duc. Adverbia
curtant.

EN dat IN IS curtum: velut ON non
ternæ, ut *Abydon*:

Atramen & tamen; AN quartus, modò rectus
A præstet.

ER, ERIS Græcum (addis *iber*) duc: *Cel-*
tiber anceps.

Græca AS, ADIS breviant: AS & ES plu-
ralia Græca.

Curta ES IT IS: *pene*: haud *arises, abies, pa-*
vies, ceres.

IS, ITIS duc: plurale IS: IS verba, quæ
in ITIS.

OS breviant Græcis: latinis *compos & impos.*

US, retinens u, longum est: Græcaque
cuncta:

Et quartæ casus. Sed rectum deme priorem.

DE CONSTRUCTIONE

Constructio, (quæ Græcè Syntaxis dici-
tur) est debita partium orationis inter se
compositio.

Dividitur in *Concordiam & Relationem.*

Concordia triplex est, Substantivi & Adje-
ctivi: Nominis & Verbi personalis: Rela-
tivi & Antecedentis.

Substantivum & Adjectivum numero, & casu
consentiunt; ut, *mali corvi malion ovum.*

Sæpissimè desideratur substantivum; ut,
Non posteriores feram. Triste lupus stabulis. Dicenda
tacendaque calles.

Sæpe plura adjectiva uni adduntur substan-
tivo;

tivo;
vni parva
Nominis
personalis
est ternæ p
est præter
sedet. Ver
scilicet adp
Relationem
qui, hic, u
locatur int
rum antec
tantum, c
Vni homin
Sed El
est; ut,
quisque no
est, qu
artem no
illæ; (qu
Si rela
pium int
tiva post
Est stella,
Ludi fuer
Tantus
sunt Rela
tatur, ut
Uo ex
Duo &
tim verb
reterus; u
hic, post

tivo; ut, *Superioribus proximis diebus. Charissimus tuus parvus filius.*

Nominativus in numero tantum cum verbo personali convenit; sed omnis nominativus est tertiæ personæ verbalis, præter *ego*, quod est primæ, & *tu* secundæ; ut, *Deus est. Illi sedent. Virtus laudatur. En Priamus; Ecce homo; scilicet adest vel venit.*

Relativum est signum rei antecedentis; ut, *qui, hic, is, ille, ipse.* Relativum semper collocatur inter duos casus nominis unius, quorum antecedentem refert in genere & numero tantum, cum altero convenit ut adjectivum; ut, *Vidi hominem, qui homo sedebat.*

Sed *Ellipsis* alterius casus hic frequentissima est; ut, *Odi sapientem, qui sibi non sapit. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat;* syntaxis est, quisque se exerceat in hac arte, quam artem norit. Hujus generis sunt parentheses illæ; (*quæ tua est humanitas*) (*quæ vestra libido est.*)

Si relativum, vel, verbum, vel participium inter duo nomina propria, vel appellativa posteriori respondeat, Græcum est; ut, *Est stella, qui Mars dicitur. Hæc urbs vocantur Athenæ. Ludi fuerunt Megalesia appellata.*

Tantus, quantus, talis, qualis, tot, quot, non sunt Relativa, sed quodlibet suis verbis adaptatur, ut, *Vidi caseum tantum, quanta est rota.*

De Sui, & Suus.

DUO ex Relativis propriè Reciproca sunt; *Sui & Suus*: quibus tantummodo utemur, cum verbi suppositum prius aut principalius referimus; ut, *Ariovisto Cæsar dixit non sese Galis, sed Gallos sibi bellum intulisse,*

V v

Sed

Sed si nulla potest contingere ambiguitas, hoc præcepto non astringimur; nunquam autem continget, ubi est prima vel secunda persona; ut, *Cepi columbam in uido suo*, vel *ejus*, vel *ipsius*: nec etiam in his, & similibus, *Regis est gubernare suos*. *Natura admouet homines sua sortis*.

Hoc nomen **QUISQUE**, trahit ad se reciprocum; ut, *Iustitia tribuit sicut cuique*. Cum hac præpositione **INTER**, dicimus; *Contentunt docti inter se*: & *contentio est doctorum inter se*, vel *inter ipsos*.

De rectione casuum.

Genitivus possessorem semper significat, idque activè aut passivè. Semper à nomine regitur; ut, *LECTIO librorum Ciceronis*. Sed nomen, unde regitur, sæpissime fabricetur: quod ignorantes Grammatici, docuerunt, verba posse regere genitivum; ut, *Accuso te forti*; *Magni emisti*; *Regis est gubernare*; *deest crimine*, *pretio*, *officium*. Dicimus item; *Venit in mentem illius diei*; *castra aberant bidui*; *cum in animo haberem navigandi*; *supple recordatio*, *iter*, *propositum*.

Quinque sunt verba, quæ genitivum regere videntur, *miseret*, *tadet*, *puget*, *piget*, *pænitet*: sed genitivus à nomine, quod in his verbis intelligitur, dependet; est enim (teste Prisciano) *Miseret me tui*, *miseratio tenet me tui*: & *pænitet me peccati*, *pœna peccati me tenet*.

Illæ vero Græcæ omnino sunt; *Desine querelarum*. *Abstine irarum*. *Implere ollam denariorum*. *Eges medici*. *Eo ad Minervæ*. Græco item more

in genitivis locorum, deest locus, urbs, vel oppidum; ut, *Natus Romæ. Ægypti educatus. Domi manet. Humi sedet.* Item, *domi bellique clarus*; supple, *tempore*: Sed si addas adjectivum, genitivo locus non erit; ut, *Natus in magna Roma. Cubat in dura humo.* Dicimus tamen, *domi meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ.*

A iquando genitivi duo ab eodem nomine pendent; ut, *Magna est hominum querela tuæ superbiæ*: sed frequentius alterum genitivorum in possessivum mutamus; ut, *Nocturna lectio librorum. In Ciceronis Tusculana villa. Mea præceptoris officia. Vestra multorum diligentia. Meum prædium Prisciani.* Contra Vallam; nam *meus, tuus, suus*, nihil differunt à cæteris possessivis.

Dativus semper acquisitionem significat, seu ultimum finem, quare cuius orationi aptè jungitur; ut, *Aristoseli spongiæ sentiant. Utilis capiti. Amicus mihi. Petitur tibi argentum. Mihi ita videtur. Non cernitur ulli. Cede, vel decede majori. Væ vicinis. Tibi expeait. Mihi non com-venit.*

Duplex etiam dativus reperitur; ut, *Sum tibi dicto audiens. Delegi mihi locum domicilio. Reliquis mihi pignori vestem. Datur tibi hoc vitio. Tu tibi id laudi ducis. Habes me tibi despectui, despicatui, frustratui.*

Accusativus aut est infiniti suppositum, aut acti vorum appositum, aliter semper à præpositione pender: Nam in tempore & mensura, & locorum propriorum nominibus deest præpositio; ut, *Vixit annos centum, vel per annos centum. Natus ante annos centum. Pendet aries libras triginta. Latus vel longus ultas duas. Eo Romam. Tendit Italiam; sic Rus, & domum.*

Duos ejusdem rei, accusativos multa verba recipiunt. Duos diversæ rei accusativos nullum verbum admittit, ut mox dicetur.

Vocativus nullius est personæ verbalis, sed rem designat, cum qua sermonem communicamus, ideo non regitur, est enim veluti extra contextum orationis.

Ablativus à præpositione pender, sed eleganter illa multis modis subtrahitur. Nam in comparatione (ut, *doctior Cicerone*) deest *Præ*: in instrumento, vel modo, *Cum*; ut, *Saxo percussit*; *Egit insidiis*: in pretio, *Pro*; ut, *Magno emissi*: in tempore, *De*, vel *In*; ut, *Hora prima*; *Tribus annis*.

In ablativo quem falsò *absolutum* vocant, si sit personæ, deest *Sub*; ut, *Philippo rege*; *Me præceptore*: si verò aliarum rerum, deest *A*, vel *In*; ut, *Leſis tuis literis canavimus*. *Legendis carminibus fies poeta*.

Huic adverbio *UNDE*, respondet, *A*, vel *Ab*; ut, *Palleo metu*, *Vacuis curis*, *Præditus virtute*. Sed in frequentiori usu hæc solent amittere præpositionem:

Prosequor, *impertit*, *cavet*, *affice*, *dignor*, *egetque*,
Vicſito, *utor*, *vescor*, *fungor*, *potior*, *fruar*,
alget.
Implendi, *ornandi*, *ſpoliandi*, *judicique*.

De Nominibus Adjectivis, Comparativis, & Superlativis.

A *Djectiva* nomina (participiis exceptis) nullum casum regunt: Nam quando dicimus; *Romanorum primi*; *Romanorum doctissimi*; deest

De Construct. Verbi, & Personal. 27

ex numero. Illa verò, plenus rimarum; lassus viarum; integer vita; sceleris parus; cupidus honoris; Græca sunt, quibus deest græca præpositio ex: quæ apud illos genitivum regit. Dignus honore; Vacuus curis; Viduus pharetra; Frumento copiosus; supple *Ab.*

In Comparatorum ablativis deest *Præ*; ut, *Sanctior Catone*: quo in loco particula *QUAM*, nominativum, vel accusativum tantum juxta verbi naturam postulat.

In Superlativis & Comparatis genitivus ille partitionis est, non comparationis; ut, *Romanorum priores*; *Græcorum doctissimus*; id est, Ex numero Græcorum, maximè doctus.

De Constructione Verbi.

Diximus Constructionem dividi in Concordiam & Rectionem. Si concordiam spectes, omnia verba sunt *Personalia*, aut *Impersonalia*; ut, *Ego lego. Me legere.* Si verò rectionem, *Activa*, aut *Passiva*.

De Verbis Personalibus.

Personale, seu finitum verbum est, quod personas, numeros, & tempora finit; ut, *Amo. Legissem.* Personale verbum semper & necessariò habebit ante se nominativum; ut, *Tu doces. Nos percutimur. Illi frigent. Vos piscamur. Abiit. Adefsum.*

Aliquando infinitum, vel alia oratio, verbi suppositum est; ut, *Fugere vitium est virtus. Queritur, quis primus naves invenerit.* Tribus autem modis suppositum solet intelligi: primo, in primis & secundis verborum per-

V v 3 — nis;

28 De Construct. verb. pers. & activ.

nis; ut, *legis, vivimus*: secundo, in verbis ad famam pertinentibus; ut, *ajunt, ferunt, prædicant*: tertio, quum in verbo latet suppositum ejusdem rei; ut, *pluit, lucescit*, scilicet, *pluvia, lux*. Quibus adde quinque illa verba (quæ falsò dicuntur impersonalia) *miseret, tædet, pudet, piget, pœnitet*, scilicet, *misericordia, tædium, pudor, pigritia, pœna*, ut diximus.

Multi recti singulares per Syllepsim figuram plurale verbum exoptant dignioris personæ; ut, *Si tu & Tullia valetis, ego & Cicero valeamus*.

Si post verbum personale sequatur nomen ad suppositum pertinens, erit nominativus; ut, *Lego invitus*.

De Verbis Activis.

Activum verbum est, quod actionem significat; ut, *Vivo, Amplector, Memini*. Semper & necessario transit in accusativum; ut, *Amo literas*: Sic *delectat, jurat, decet, oportet, refert*; ut, *Hoc refert mea negotia*, id est, repræsentat. Sæpe pro accusativo infinitum, vel alia oratio, ponitur; ut, *Nolo tuum velle. Dico tibi ne temere facias*.

Verba activa duplicia sunt, quædam enim transeunt in varios accusativos; ut, *amo, lego, percutio*: alia (quæ falsò neutra dicuntur) uni tantum accusativo cognatæ significationis adhærent; ut, *vivo, servio*.

Hic autem accusativus cognatus (ut Pleonasmum effugiamus) rectius subtrahitur; ut, *Filius tuus dormit, currit, gratulatur, jocatur, gaudet*; scilicet, somnum, cursum, gratulationem, jocum, gaudium: Sic *egeo, indigeo, vapulo, nascor, orior*. Qui tamen accusativus necessaria

cessario apponitur, si addendum sit adjectivum; ut, *Duram servus servitutum*. *Hilarem vitam vivis*. *Cantilenam eandem canis*. *Consimilem inserat ille ludum*. *Judicavit judicium inelutum*. *Erdymionis somnum dormis*.

Aliquando proprius accusativus transit in metaphoricum; ut, *Corydon ardebat Alexim*. *Nubes pluant justum: terra germinet Salvatorem*.

Accusativi *me*, *te*, *se*, ferè non apponuntur quoties suppositum & appositum idem sunt; ut, *Illam jam lavit*, *Nupsit regi*; *Nox precipitat*; *Emersit ex malis*; *Bene res vertat*; *Solventibus annis*; *deest se*, vel etiam accusativus cognatus. *Credo tibi*; *Indulgeo tibi*; scilicet, *me*.

Multa verba per cumulum geminant ejusdem rei accusativum; ut, *Deum vocamus patrem*. *Praesta te virum*. *Facimus te arbitrum*. *Dedit agrum dotem*: & similia.

Duos verò diversæ rei accusativos nullum verbum regit. Nam in altero illorum Græco more deest *κατὰ*, id est, *circa*, *juxta*, vel *secundum*. Tales verò accusativos nullum verbum respuet; ut, *Quid me accusas?* *Quid me horres?* *Nihil me timeas*. *Plurimum te amo*. *Multa me incusas*. *Multa gemens ignominiam*. *Nunc id operam do*. *Insuevit pater hoc me*.

Dicimus *spargo*, vel *sterno* solum *herbis*, & *herbas solo*. *Defendo*, vel *prohibeo* *astum capellis*, vel *à capellis*, & *capellis ab astu*. *Dono te corona*, & *tibi coronam*. *Celo*, vel *doceo te hoc*, & *te de hoc*, & *celo tibi hoc*. *Posco te veniam*, & *à te*: sic omnia verba *poscendi*. *Invideo te multa*, & *tibi multa*. *Hoc decet te*, vel *tibi*. *Praesto, praesolor, antecedo, antesto te*, vel *tibi*. *Deficiunt*, & *latent me pecunie*, & *mibi pecunie*.

V v 4

Eripio

30 De Construct. Verb. Pass. & Subst.

Eripio tibi, & à te pecunias. Impertio te homo, & tibi bonum.

De Verbis Passivis.

Passivum verbum est, quod passionem significat; ut, *Vivitur; Curritur.* Passivum verbum nihil præter suppositum desiderat; ut, *Virtus laudatur. Tua res agitur.* Accusativus activorum hic semper erit suppositum, nec unquam aliter: Sed si supprimitur in activa, etiam in passiva subtrahitur; ut, *Curritur. Vivitur. Egetur.*

Si duo sunt ejusdem rei accusativi, ambo mutantur; ut, *Voco te poetam: Tu vocaris poeta. Video te tristem: Tu videris tristis.* Si verò sunt diversæ rei accusativi, ille tantum mutatur, qui non dependet à præpositione; ut, *Doceo te artes: Tu doceris artes. Moneo te justa: Tu moneris justa. moneo tibi justa: Justa monentur tibi.* Nam falsò quidam docent, dativum in nominativum posse verti.

De Verbo Substantivo.

Sum, es, fui, (cui *fo* vel *fuo* adnumerantur) nec activum nec passivum est, sed utriusque radix & fundamentum, habet utrinque nominativum; ut, *Deus est charitas. Fili, esto sobrius. Esto tu Caesar amicus.* Dicimus, *Patris est, vel patrium est castigare; Regis est, vel regium est gubernare; & subintelligimus, officium, munus, negotium, sive consilium.* Non tamen dicimus, *Mei est, sed meum est;* quia genitivi *Mei, tui, sui, nostri, vestri,* primitivorum in hac parte locum non habent, ne pariant ambiguitatem. Quod

De Construct. Verb. Subst. & Imperf. 31

Quod si accedat præpositio INTER, dicimus, *Patris interest castigare*; & *Regis interest gubernare*; & subintelligimus accusativum pluralem, *negotia, officia, sive consilia*: Nec tunc illis quinque genitivis utimur, sed accusativis *mea, tua, sua, nostra, vestra, cuja vel cujus*; ut, *Non mea, sed regis interest gubernare*, id est, gubernare non est inter mea, sed inter officia regis.

Sæpe uni aut duobus dativis acquisitionis adhæret; ut, *Sunt mihi amici. Tacendum est tibi. Dicenda mihi causa est. Hoc erit tibi lucro, honori, cura.* Cum nomine *Opus* dicimus; *Opus est mihi libris, & libri sunt mihi opus: & opus est factio, & facere.*

De Verbis Impersonalibus.

Impersonale, seu *infinitum* verbum est, quod neque numeros, neque personas, neque tempora finit, & determinat; ut, *Amare. Legisse.* Et est duplex: *Perpetuum, & Participiale.* Perpetuum est, ut, *amare, amaruisse, amari.* Participiale; ut, *amandi, amando, amatum.*

Impersonale verbum semper antecedit accusativus, sæpius subintellectus; ut, *Volo legere libros; Volo libros legi.* A nulla parte determinatur, ut putant Grammatici: semper enim pro nomine capitur; ut, *Virtus est vitium fugere*, id est, fuga vitiorum. *Tempus est abire*, id est, abitionis. *Et cantare pares, & respondere parati*, id est, cantui & responsioni, vel ad cantandum, & respondendum. *Non tanti emolpœnitere*, id est, pœnitentiam. *Dignus amari*, id est, amore.

32 De Construct. Gerund & Supin.

Si post verbum impersonale nomen sequatur ad suppositum pertinens, erit accusativus; ut; *Malo dici divitem, quam avarum haberi. Præceptoris interest esse probum. Non expedit tibi fieri judicem. Utor amico cupiente justum.* Sed hic frequentissime Græcos imitamur; ut, *Cupio dici doctus. Vis haberi probus. Illa verò, Non vacat mihi esse quieto; Licet esse beatis; Latinos canones excedunt, ut in Hellenismo dicitur.*

De verbis Participialibus, Gerundis, & Supino.

A Mandi, amando, quum accusativum habent, Gerunda verba dicuntur, eo quod à passivo participio in *du*, gerantur & gubernentur.

Olim à participio in *du* quatuor voces gerebantur, quæ regerent accusativum; ut, *Petendum est causas: Petendi causas: Ad petendum causas: Petendo causas.* Nunc verò vocibus in *di*, & *do*, dabis accusativum. Nam, *habendum est canes, & ad legendum libros;* nimis antiqua sunt.

Cæterum voces in *di*, *do*, *dum*, si accusativum non habeant, passivè significant, sunt enim participia passiva in neutrali terminatione: In quibus deest substantivum aliquod, aut nomen verbi, quod est infinitum; ut, *Legendum est*, scilicet, legere: nam quemadmodum (teste Prisciano) *bona est lectio, & bonum est legere*, non differunt; sic *tempus est legendæ lectionis, & tempus est legendi*, idem sunt. Aliquando tota oratio pro substantivo est; ut, *Creditum est, vel credendum est, Ciceronem fuisse poetam.*

Deest

De Construct. Ger. Sup. & Partic. 33

Deest quoque substantivum in illis, quæ solent conturbare Grammaticos; ut, *Missus est Athenas erudiendi gratia*, scilicet, erudire, quod est eruditionis. *Virgo maturuit nubendo*, scilicet, nubere, id est, nuptui. *Cantando rumpitur anguis*, id est, cantando carmine. *Uritque videndo fœmina*, id est, visu facto, quasi videndo videri, dum videtur. Sallust. *Quum Fugurtha vocaretur ad imperandum*, scilicet, imperare, id est, ut imperaretur, vel, ad sibi imperium imperandum: dicimus enim, *Imperare alicui pecunias*. Inter agendum *capras*, & ante domandum *boves*, non dicimus: sed *ante domandum*, scilicet, domare.

Amatum, verbum supinum dicitur, quod supine, id est, negligenter agat, ac penè otiosum ac supervacuum sit: semper jungitur verbis motum ad locum significantibus; ut, *Cur te is perditum? Latebras quasitum venisti. Admitte me spectatum.*

Vox *iri*, in passiva tantum huic supino conjunctum non significat motum, sed idem quod passivum infinitum, cujus est supinum; ut, *Credo librum, vel carmina lectum iri*, id est, legi.

D Participiis.

Participia suorum verborum casum admittunt. Junguntur aliis verbis: sed præcipue substantivo per omnia tempora: & cujus temporis verbum fuerit, ejusdem ferè & participium erit; ut, *Excita dormientem; excitavi dormientem; excitabo dormientem, Diciturus fui; diciturus ero. Fusus feci; fusus faciam. Abstini à causis agendis; abstinebis à causis agendis.*

Primum participium passivum significat passio-

34 De Construct. Participial. & Prep.

sionem: præter pauca, quæ ab activis in OR descendunt; ut, *Aplexus hominum; Pertusus ignaviam*: Quædam actionem, & passionem, sed diversa syntaxi; ut, *Comitatus illum, & comitatus ab illo. Pransus, canatus, potus*, nomina sunt.

Participium in *das*, perpetuò passionem significat; ut, *Plectendus, pœnitendus: veniendum est; dicendi; cantando; ad orandum*. Frustra quærit Valla, quando admittat, aut respuat præpositionem: nam sequitur suum substantivum; ut, *Accepi puerum docendum; & accepi ob puerum docendum pecunias. Currit iterandam viam; & currit ob premia obtinenda.*

De Participialibus.

Participia tribus modis fiunt nomina: Constructione; ut, *Doctus juris. Furis peritus. Alieni appetens. Amans uxoris. Tempus est legendi librorum*: Comparatione; ut, *doctior, amantior*: Compositione; ut, *indoctus, indiligens*.

Sunt quædam nomina quæ participia videntur; ut, *Populabundus agros; Vitabiendus castra hostium*: item illa; *Ocreatus, Laureatus; Tunicatus*; sed hæc à nomine, non à verbis ducuntur. Et illa antiqua; *Quid tibi hanc tactio est? Quid tibi hanc rem curatio est?* forte deest *uactio*.

De Præpositione.

Præpositio ante verbum non semper intrat compositionem, sed fertur in casum ulteriorem; ut, *Hercules interfuit homines; & Homines interest societas. Cicero; Quæ si quos inter societas aut est, aut fuit, aut futura est. Seneca;*

neca; Nihil interest, hos, & illa Horat. Villa
 que super est Claudi cauponas: idem; Ne quid me-
 dios intercinat ætus: idem; Cum sol Oceano subest.
 Cicero; Hic tibi Cato rostra advolat. Tacitus;
 Advolvitur genua illius. Horat. Utinam interer-
 rem unda leones: idem; Desine intercludere virgines.
 Cæsar; Exercitum Rhenum traducere. Livius;
 Hæ Siculorum quærelæ domos primium nobilium cir-
 cumlata. Sic; Interfluere urbem, mania, exer-
 citum, apud Curtium: sic; Mea interest; Ve-
 fra interfuit; pro, est inter mea, scilicet,
 negotia. Et hæc ad Anastrophæ sunt refe-
 renda.

Præpositionum quædam semper accusativo
 hærent, ut, ad, apud, &c. quædam semper
 ablativo, ut diximus: hæc vero sunt dubiæ, in,
 sub, super, subter, & clem.

In, significans motum, seu transitum, accu-
 sativum regit, ut, Via ducit in urbem. Hanc mihi
 in manum dat: & cum actio differtur; ut, In
 diem istuc erit. Præsens in tempus emittat: & cum
 capitur pro contra, vel erga, ut, Ingratus in
 præceptorem; In parentem pius: cum significat ali-
 quid in loco fieri, regit ablativum; ut, Ego
 in portu navigo.

Sub, si motum significat, accusativum amat;
 ut, Sub terras ibit imago. Sub galli cantum. Sub
 eas literas recitata sunt tua. Sine motu frequen-
 tius ablativum; ut; Sub pedibus. Sub iudice.
 Dicimus, sub idem tempus, & sub ipsa die. Ali-
 quando subintelligitur; ut, Casare ducè; Platone
 magistro; id est, sub Casare, sub Platone.

Super, pro de, ablativum poscit; ut, Multa
 super Priamo roganti, super Hectore multa. Cic.
 Sed super hac re nimis. In reliquis ferè accusati-
 vum; ut, fama super æthera notus. Dicimus,
 super

36 *De Construct. Adverbii.*

Super fronde, & super arbore, si quietem significamus: *super arborem*, si motum.

Subter, poetice tantum reperitur cum ablativo; ut, *Subter densa restudine.*

Clam, & Clanculum, Accusativo junguntur; ut, *clam uxorem*, apud Plautum; *clanculum patres*, apud Terentium: ceterum ablativo magis gaudent.

De Adverbio.

ADverbia nullum omnino casum regunt, nisi pro nomine capiantur; ut, *Crurum tenuis. Abundè gloriæ. Ubique gentium. Satis restitium. Prædie ejus dei. Postdie ludorum.* In reliquis est ellipsis; ut, *O curas. Heu mihi. En Primus. Ecce homo. Heu me. Væ victis.*

Ubi, significat locum sine motu: cui respondent *hic, istuc, illic, ibi, intus, foris, utrobique, passim, nusquam, infra, subter, necubi, ubiubi.* Respondent etiam genitivi propriorum locorum finiti in *Æ*, vel *i*; ut, *Romæ, Toleti, Egypti, Cypri, Siciliae.* Item, *domi, militiæ, belli, humi*; in cæteris respondemus per ablativum, expressa vel tacita præpositione; ut, *Rure est; in toga; in pace; Athenis, Carthagine. Elide, Prolemaide.*

Quò, significat motum ad locum: cui respondent *huc, istuc, illuc, eò, illò, intrò, foras, quoquò, peregrè, obviam*: & accusativi locorum, expressa vel tacita præpositione; ut, *Eo Romam, vel in Romam. Venit Italiam. Sic rus, & domum, vel in domum, urbem, hortum, lavem.*

Quà, significat motum per locum: cui respondent *hac, istac, illac, quaqua, quacunque, quarvis, quaqua versus*: & ablativi cujusvis loci,

ta-

Adverbi.
De Construct. Adverb. & Conjunct. 37

tacita præpositione; ut, *Vagatur Italia. Vehitur flumine, vel per flumen.*

Unde, id est, à quo loco: cui respondent hinc, istinc, illinc, inde, eminus, cominus, alicunde, necunde, foris, undecunque: & ablativi cuiusvis loci, expressa vel tacita præpositione; ut, Cælo; de cælo. Roma; de Roma. Sed si ablativus sit personæ, non erit sine præpositione; ut, Unde emisisti? à mercatoribus. Unde est puer? à fratre.

Quorsum, ad locum & ad alia refertur: cui respondent horsum, istorsum, sursum, deorsum, rursum, prorsum, dextrorsum, sinistrorsum, aliorsum, retrorsum, introrsus, quoquo versus, venum, pessum.

De Conjunctione.

Conjunctionis officium est, *sententias connectere, non similes casus, aut verba; ut, Emi librum dragma, & mimeris, scilicet, pretio emi.*

LAUS DEO.

... in hoc loco : ...
... ad locum & ad alia referunt : ...
... in hoc loco : ...

... in hoc loco : ...
... ad locum & ad alia referunt : ...
... in hoc loco : ...

De Consuetudine

... in hoc loco : ...
... ad locum & ad alia referunt : ...
... in hoc loco : ...

LAUS DEO

... in hoc loco : ...
... ad locum & ad alia referunt : ...
... in hoc loco : ...

Ad
P
...
Pag. 5
Pag. 17
Pag. 19
...

Addenda & Emendanda.

P Ag. 2. v. 33. *Nam qui nomina casu facta &c.]*
Sine ullo dubio, quod Auctor mox ait, *cu-
juslibet nomenclaturæ in omni idiomate reddi
potest ratio aliqua, licet nobis ignota, sed tamen &
illa ipsa ratio sapissime sita est in casu & fortuito
arbitrio hominum vulgarium, neque semper natu-
ræ rerum, quæ vocabulis significantur, nec ad-
hibitum à prudentibus consilium in imponendo re-
bus suo nomine præfert. Plura vide infra ad
pag. 561.*

* Pag. 5. *In Notis ad extr. adde.]* De usu in abu-
sum degenerante sæpius infra, p. 72. 208. 210. 221.
& maxime 225. 226. tum 265. Audi Senecam
ep: 114. *Adhuc nunc, quod oratio certam regulam
non habet; Consuetudo illam civitatis, quæ nunquam
in eodem diu stetit, versat.*

Pag. 7. *Adde in Notis ad extr.* Rationem Sanctii
collegisse videor ex iis quæ tradit p. 397. Nempe
*in primis & secundis personis rustice, nisi discretionis
aut alia impellente causa, apponi suppositum, & proin-
de rectius subtrahi.* Non itaque rejicit *non amare
Deum*, ut suspicabar, sed *non Ego amo Deum*. Ve-
rumtamen nec hæc locutio rejicula ipsi simpliciter
est, sed tum, si nulla impellat causa; quod proin-
de & hic expressisse debuisset, ut posset intelligi.
Nam quamplurimæ dantur occasionēs loquendi,
quibus recte *non Ego* adhibeas cum suis verbis

Pag. 17. *In Notis ad extr. Adde.* Ultima tamen syl-
laba nunquam habebat tonum, seu nunquam acue-
batur aut circumflecebatur, uti diserte tradit
Quintilianus. l. 5.

Pag. 19. *In Notis v. 18.* *Sicuti in quamplurimis
aliis fecit; Adde.* Vide & infra pag. 27. ubi ex
antiquo *Mensai* ortum ostendimus *Mensæ* & *Men-
sâ*. Sed imprimis pag. 584.

X x

Pag.

Pag. 28. *In Notis ad extr. add.* Quæ heic notata & disputata vides contra sextum Græcorum casum, dudum hanc typis descripta erant, cum incidi demum in Gallicanam illam *Novam Methodum Linguae Græcæ*; in qua Lib. VIII. c. 2. deprehendi magno item conatu id agi, ut sextus ille casus Græcis quoque adseratur, itidem ut Latinis. Rationes itaque ejus præcipuas nostræ sententiæ adversas paulo pressius & intentius examinabimus. Et primo quod ait de admirabili consensu inter linguam Græcam & Latinam hac quoque in re futuro, si utrique sex casus tribuantur; fateor equidem, magnam & esse, & statui debere inter illas linguas plerisque in rebus convenientiam, cum Latina vere ex Græcâ sit orta. Sed ista convenientia non est quærenda in istis Latinæ linguæ temporibus, quibus jam longius recessit à sua origine, verum in iis, quibus propius ad eam accessit. Non itaque ex hujus linguæ posteriore usu, addendus est Græcæ sextus casus, non magis quam septimus, quem tandem quoque Grammatici Latinorum sunt commenti. Sed potius ostendendum, primis temporibus Latinam item non habuisse nisi quinque casus, ut Græcam, id quod, ni fallor, clarissime ostendi; Plane sicuti tertia litera Alphabeti apud Hebræos, Græcos, & Latinos olim revera eadem fuit; sed postea apud Latinos una illa litera coepit primum diversimode pronuntiari, dein vero etiam nota quadam in duplicem illam pronuntiationem distingui, & sic tandem in duas diversas evadere literas Alphabeti Latini, tertiam & septimam, & ita quidem, ut recentior pronuntiatio pristinum in Alphabeto locum & pristinam figuram C retineret, vetustior novum locum & figuram G. acciperet. Heic ergo ut convenientia ostendatur inter utramque linguam, recurrendum est ad illa tempora, quibus nondum in usu fuit litera septima, seu quibus litera tertia septimæ vim & sonum adhuc habuit, sicuti patet ex

Insc.

Inscr. Duilliana, ubi *MACI*Stratos, *Ex*focioni, *Pue-*
nando. *Cartacinienses* &c. occurrunt. Similiter itaque
 quod ad Casus, lingua Latina tunc maxime convenit
 cum Græca, quando sextum casum nondum habuit,
 & quando uterque & tertii, & sexti casus usum hæsit in
 uno tertio, itidem ut apud Græcos. Sed sicuti re-
 cecidit in tertia litera à Græcis, formando ex una
 illa duas, sic item in tertio casu, cum distinguen-
 do tandem, pro duplici ejus apud Græcos & pri-
 mitus etiam apud se usu, in duos diversos casus,
 peculiari terminatione, sed exiguae differentiae, in
 quorundam solummodo singularibus discretos;
 Absque eo enim si esset, seu nisi evenisset qualif-
 cunque differentia terminationis pro diverso tertii
 casus usu, mansisset in utroque illo usu apud Lati-
 nos æque ac Græcos unus idemque casus: sicuti
 forte etiam nunc mansisse censendus est, dicen-
 damque solummodo, unum illum casum pro dup-
 lici suo usu, quem primitus habuit, levi tantum
 discrepantia fuisse, non semper, nec plerumque,
 sed aliquando distinctam. De quo utcumque sit,
 hoc certum, ex levi illa terminationis differentia,
 quæ in quibusdam invaluit, factum esse, ut apud
 Latinos pro diversis habeatur casibus, qui olim
 unus idemque fuerat, sicuti est, semperque fuit
 apud Græcos. Sed dicit Auctor *Methodi*, diversi-
 tatem terminationum non facere differentiam ca-
 suum, quia sic Neutra non habent nisi tres casus
 in singulari & plurali, & Græcorum Dualis
 tantum duos. Verum eadem ratione negaverit
 Generis Grammatici Numerum esse constitutum ex
 triplici terminatione Adjectivorum, quia illa tri-
 plex terminatio rarissime occurrit, nec nisi in No-
 minativis & Accusativis quorundam Adjectivorum,
 & longe sæpius duplex solummodo, immo & sim-
 plex terminatio. Aliter & rectius sentiunt omnes
 Grammatici, quin & ipse Sanctius quem in his se-
 quitur, cap. seq. pag. 38. *Si non essent*, inquit,

nomina *Adjectiva*, nemo quæret genus *Grammaticum*, neque si nomina *Adjectiva* unam tantum haberent *terminationem*. Sicuti ergo in confesso est, ex triplici *terminatione*, quæ reperitur in quibusdam casibus nominum *Adjectivorum*, quæque singulæ peculiarem usum habent, & peculiari tantum generi *Substantivorum* jungi possunt, ortum esse triplex Genus in arte *Grammatica*: & sicuti sufficit reperiri in quibusdam tantum casibus illam triplicem *terminationem*, ad constituendum illud triplex genus: & sicut denique non recte inferretur, quia *Genitivus* *re* *Doctus*, *Docta*, *Doctum* habet tantummodo duplicem *terminationem*, *Docti* & *Doctæ*, eum proinde non habere triplex genus, seu usum & constructionem triplicis generis; cum potius inde colligendum esset, *Maſculinum* & *Neutrum* in eo casu convenire in unam *Terminationem*; sic prorsus ex eo, quod reperitur Nomen apud Græcos flexum in quinque diversas *terminationes*, quæ singulæ peculiarem etiam usum & constructionem habent, recte statuitur & affirmatur numerus casuum totidem, quot reperiuntur alicubi istiusmodi *terminationes*: & sufficit in quibusdam eas reperiri. Neque ex eo quod non reperiuntur in omni *Nomine*, aut omni *Nominis* *Genere* vel *Numero*, inferendum, vel non habere illa tot casus, vel Casuum doctrinam & numerum non esse constituendum ex numero diversarum *terminationum*, in quas nomen plerumque flectitur, quod vult Auctor *Methodi*, ut probet, plures etiam dari Casus, quam reperiuntur in ullo *Nomine* *terminationes*, seu *Dativi* *terminationem*, licet semper eandem apud Græcos, duas tamen apud eosdem constituere casus. Certe apud Græcos quinque solummodo reperiuntur *terminationes* diversæ, quæ singulæ peculiarem habent usum, & proinde, nostra quidem sententia, etiam quinque solummodo sunt casus; quorum primus quasi ducit orationem,

& præ-

& præmittitur verbo. Secundus pendet ab altero Nomine Substantivo. Tertius accedit omni Orationi & constructioni; Quartus regitur à verbo Activo. Quintus adhibetur ad vocandum. Præpositionibus Græci nullum peculiarem tribuerunt casum, qui inde *Præpositionis Casus* appellandus esset, ut rectius appellatum iri censent Latinorum Ablativum Sanctius & Auctor *Methodi*: Sed Præpositiones distribuerunt potius in tres præcipuos obliquos casus, Genitivum, Dativum, Accusativum. Jam vero, quæ quæso est illa rei natura, quæ me subigat necessario, ut volunt, in omni lingua sex Casus statuere, vel potius Dativum adimere Præpositionibus, & eandem terminationem Dativi, prout vel adjungitur aliis Orationis partibus, vel solis Præpositionibus, pro diversis habere Casibus, magis quam illas Accusativi vel Genitivi? Atqui *Dativi unicus usus est*, inquit, *ut notetur, cui fini & operi quid destinetur*. Ego vero similiter Accusativum assevero proprie notare id, in quod tendit actio. Et tamen recipit ille omnium consensu Præpositiones, quidni ergo & Dativus? Nulla itaque ratione iusta moti sunt viri Doctissimi, cum tanto studio Græcis asserere voluerunt Ablativum, sed solo præjudicio ex Lingua Latina petito. Sed est ea quidem, ut dixi, ex Græcia orta, nonnulla tamen etiam immutavit, vel ex suo addidit; & proinde etiam si Latini tandem formaverint casum sextum, quem à Græcis non acceperant, non tamen idcirco addendus is est Græcorum quoque Nominibus, non magis, quam septima Latinorum litera, quem itidem Græci non habent, Græcorum Alphabeto. Sed & Latini Genitivis non præmittunt Præpositiones: An ergo & iis Græcorum Genitivis spohabimus? Quid? quod ipse Sanctius, licet perperam, etiam antiquis Latinorum Genitivis eas tribuat? Vide infra II. 3. Quid ergo cause ipsi, quare non & Dativis ex ejus sententia præmitti

X x 3

queant,

44 *Addenda & Emendanda.*

queant, tum à Græcis, tum olim etiam à Latinis, quando nondum fuit ex uno eo casu duplex factus, seu Dativo pro diverso ejus usu duplex terminatio data? Certe olim fuisse etiam Latinis unum casum unius terminationis, licet duplicis usus, æque ac Accusativum & apud Græcos etiam Genitivum, abunde jam in Notis nostris probavimus, quibus adde, quæ ipse Sanctius infra lib. II. c. 7. de promiscua Ablativi tertiæ declinationis terminatione in E & I disputat, unde patet, etiam illam Ablativi terminationem fuisse olim in I. æque ac solennem Dativi Latinorum & Græcorum. Sed & ea terminatio quasi propria mansit quibusdam locutionibus nominum propriorum, *sum Carthagini* &c. & similiter *sum ruri*; quarum nulla alia est constructio quam Elliptica præpositionis pro *Sum in Carthagini*, *sum in ruri*. De Dativo & Ablativo quartæ & quintæ declinationis quæ notavi, iis addi velim, vel animadverti potius; licet præfisci etiam in Dativo dixerint *Fructu, Die*, tamen antiquiorem & origini Græcicæ propiorem esse formam *fructui, diei*, ut quæ ex Græcorum jota adscripto orta, plane ut *mensai* in prima declinatione: sed sicuti in Ablativis Latini deinceps omiserunt I. sic & præfisci aliquando fecerunt etiam in Dativo, qui & ipsi Ablativum quoque ista forma enunciarunt. Varro lib. I. de re rust. *A quo, quod indigent potui, poma dicta esse possunt.* Vide Nonium cap. IX. n. 20. ubi hic locus & alius ex Sisenna adfertur. Atque adeo Dativi & Ablativi in hac quoque parte quandam esse convenientiam; diversamque unius Dativi pronunciationem, dum modo apponebatur I. modo demebatur, in diversum tandem casum apud Latinos abiisse, ex his quoque liquet. Adeo vero hæc manifesta & clara arbitror, ut auctoritatibus veterum Grammaticorum nec adstrui desiderent, nec refutari queant. Possemus cæteroque illis Grammaticis, quos ex H. Stephani, & P. Rami, & Prisciani auctoritate me-

mo-

morat Auctor *Methodi*, alios opponere, quos laudatos videtis apud Vossium de Analog. l. 45. nostræ sententiæ faventem. Quintiliani auctoritas non magis potest valere pro Sanctio & Auctore *Methodi* ad dandum Græcis sextum casum, quam contra eos ad septimum addendum, quem ipsi tamen rejiciunt contra illius auctoritatem; & summo quidem jure, sed non majore, quam quo nos explodimus sextum Græcorum; nam certe neutiquam magis ei credendum in alienæ linguæ rationibus, quam in suæ. Exempla quæ Auctor *Methodi* ex Græcis adfert aliter construi & exponi possunt ac debent. Posterius τῶ δὲ ἰπποκράτει ὄντι αἰεὶ τὸ δι' ἰσίου ὡς αὐτῶ ἔγγυλθη, manifeste Pleonasmus præfert Græcis frequentem. Actor. XIII. 17. πάντα αἰ ἔθνη, ἃ φ' ἔς ἰπποκράτη τὸ ἴσμι μὲ ἐπ' αὐτοῦ. & XXIII. 27. τὸν ἀνδρα τῶτον &c. ἐξελεῖται αὐτὸν. In priore πᾶ, αἰ προβαλλομένοις junge cum τῶ, Ἀνάγκη & construe ἀνάγκη ἡμεῖς αἰ προβαλλομένοις λέγει. Etenim quamplurimis sane modis Dativus adjungitur Verbis & Nominibus, imprimis apud Græcos. Sed si maxime eadem esset in illo loco Dativi constructio, & sensus, qui est Ablativi absoluti apud Latinos, quid tum? An idcirco ex illo rarissimo & controverso Dativi in hunc modum usû, conficiemus statim, eum etiam Græcis esse Ablativum, quum utique cæteroquin apud eos Ablativus absolutus Latinorum perpetuo respondeat Genitivus, quem nemo tamen propterea pro Ablativo habet? Sed satis de hisce non ita magni momenti rebus, excutiendis tamen hic, & explicandis paulo uberius, quoniam tanto studio in contrarium nituntur hodie plerique Grammaticorum.

Pag. 31. In Notis versu 5. Lege, non item diversarum terminationum vocabula:

Pag. 32. In Notis v. 5. Lege. & sic usum suæ linguæ &c.

Pag. 33. v. 3. Alibi docuimus. Vide & infra pag.

X x 4

560.

560 Ceterum hæc disputatio non valde apposita videtur huic loco, siquidem nihil impedit, quo minus unum vocabulum ex gr. *homo* significet ex æquo unius generis marem & fœminam, non quidem simul uno in loco, sed diversis in locis, modo marem, modo fœminam.

Ibid. v. 12. *quasi adjectum esset Mas.* Non id voluit Sanctius nec velle debuit. Sed istæ vocabula vere esse masculina per se, seu per causam suæ terminationis, vero adhibeantur in genere feminino, tunc per Ellipsin intelligendum esse, quasi iis appositum, *fœmina*. Sicuti *Aquila* &c. e contrario sine ulla Ellipsi fit femininum, sed si de Mare in genere Masculino adhibeas, tunc etiam intelligi per Ellipsin *Mas.* cui respondeat terminatio Masculina Adjectivi.

Pag. 34. in Notis v. 11. *adde in parenthesi*, Vide & infra pag. 425. 426. 427.

Mox v. 16. *Lege*: Solo masculino genere etiam de femina, *hic sacerdos*, ut *hic passer*. *Communia* tamen aliquando, sed rarius, sub uno item masculino genere, & una constructione designant feminas. Vid. p. 37. quamvis potius forte dicendum sit, potiori genere utrumque genus designari, & proinde comprehendi etiam feminas, in primis, pluralibus Masculinis; cuiusmodi sunt, quæ illic ut &, ad pag. 540. ex Auctoribus adferuntur. *Epicæna* autem non sunt nisi illorum animalium, quorum sexus discretio vulgo non est nota. & idem, circo illa animalia utriusque sexus, dum ignoratur, cuius sexus sint singula, uno Grammatico genere promiscue plerumque designantur. Reliquorum animalium vocabula sunt *Communia* utriusque generis Grammatici sub una terminatione: veluti *hic bos* & *hæc bos*, *hic canis* & *hæc canis*: ita tamen, ut revera sint maxime ejus generis, quod præfert terminatio; plane sicuti & alia *Communia*, quæ item præcipuum quidem habent terminationis suæ genus, sed tamen id non communicant cum altero sexu, verum ex utroque sexu utrumque genus

nus recipiunt sub una illa terminatione. Recte tamen illud Sanctius quod genus *Epicænum* &c.

Pag. 40 v. 9. In *Notis* Adde. Liv. XXIV. 2. Ut receptus *Croto* *Brutiorum* esset. Ad extremum adde. Nam si Ellipsis statui posset in illis masculinæ terminationis & constructionis urbibus, occurreret eadem illa aliquando etiam in femininæ vel Neutrius terminationis urbibus, vel certe dici posset per eandem Ellipsin æque *Roma* vel *Brundisium* receptus ac *Croto*. Sed & quidni propria Nomina reciperent Adjectivum descriptionis, immo & distinctionis? Nam non omnia Adjectiva præferunt distinctionem. Dum dicitur *Narbo Marcius*, non significatur eo, esse & aliam istius nominis urbem, à qua isthoc Epitheto hæc distinguatur: sed simpliciter eam, cum potuisset fuisse ab alio etiam condita, esse à Marcio conditam. Sed tamen & distinctionis Epitheta quidni convenient nominibus propriis, quando plures sunt, quibus unum illud nomen proprium convenit? Sic utique *Alba Longa* *Ascanii* fuit dicta, non respectu omnium aliarum urbium, sed tantum aliarum *Albarum*, seu aliarum urbium, quæ item appellabantur *Alba*. Immo & in usitatis nominibus civium Roman. prænomen & nomen Gentilicium sunt vere Substantiva & Adjectiva. Veluti: *M. Tullius* significat illum *Marcum*, qui est ex gente *Tullia*, cum plures essent alii in aliis gentibus. Est autem *Tullius* vete Adjectivum, & proinde dicitur *Tullius*, *Tullia*, *Tullian*.

Pag. 50. In *Notis* v. 9. *Stolonibus arborum*. Nolim tamen profus repugnare ei, qui à *pullus* derivare malit à *Gy*: πύλλος. Sunt & qui à *puellus* deducunt, scil. eadem contractione, quæ etiam pro *pueri* reperiuntur Veteres aliquando dixisse *puri*. Neque sane absurde & illud. Ut adeo incertus hærcam de hujus vocabuli vera origine. Ceterum ea ratione, quæ *pullus* à *pusillus* deducebam, *pilum* quoque & *pila* à *pisillum* & *pisilla* formata sunt, & hæc à *pinsendo*.

X x 5

Pag.

Pag. 55. v. 6. *Non est adverbium à sepe.* Est sane à *sepe*, sed ita ut à *Dulce*, *Dulcius*, à *Triste*, *Tristius*; Et hinc colligendum erat non *sepe* olim fuisse in usu, ut ait Sanctius, sed *sepius*, *sepe*.

Pag. 63. in *Notis* v. 12. *Adde.* Vide me & infra p. 205. 206. & imprimis 226. tum 318. 319. & patebit, sic satis recte appellata Imperfonalia à Grammaticis, siquidem usus vulgi, penes quem est arbitrium & norma loquendi, & qui non sequitur in his Platonem aut Aristotelem, ita hæc sepe adhibuit, ut vix ullus Nominativus, nisi forte solennis ille *Negotium*, possit intelligi: & proinde sine ulla relatione ad aliquam personam dicantur, illa præsertim, quæ passivam habent formam; sed simpliciter actionem, quæ fit, significant. Vide pag. 319.

Pag. 73. v. 7. *Adde in Parenthesi.* Vide & infra pag. 340.

Pag. 84. v. 41. *Lege.* Præterea dominatur in his etiam Casus, qui facere potuit, ut in Participiis magis retentus sit ille cum Ellipsi Accusativus, quam in aliis Nominibus: Certe & fecit, ut Acc. &c.

Pag. 85. v. 8. *Lege.* In iis in desuetudinem abiit.

Pag. 110. In *Notis* v. 3. *Adde.* Et nos pluribus infra ad pag. 568.

Pag. 115. In *Notis* v. 4. *Adde.* Vide & infra ad pag. 390.

Pag. 121. In *Notis ad extr.* *Adde.* Justin. v. 9. *Milites in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit.* c. 10. *Mittunt Legatos; qui portionem prædæ communis belli periculique mitterent.* IX. 2. *Impensæ obsidionis portionem petens.*

Pag. 125. In *Notis ad extr.* *Adde.* Vossius de Construct. c. 36. qui priorem locutionem per modum Hellenismi admittit, sed in sequioris ævi tantum Scriptoribus, hanc posteriorem, *jubeo te ut facias*, prorsus Latinam non esse asseverat; haud satis recte, ut ex allatis hæc locis apparet, nisi velimus in Festo quidem intelligere Infinitum, in prioribus Ac-

cu-

cusativum exponere, sicuti fit à me cap. seq. p. 130. Nam simile prorsus est, *velim illum corvum, ut ad me veniat*, quod istic attuli.

Pag. 130. *In Notis ad extr. Adde.* Vide & infra me ad pag. 146. & 546. & Sanctium pag. 549. 550.

Pag. 135. *In Notis v. 6.* Vide & infra pag. 524.

Pag. 147. *In Notis ad extr. Adde.* Florus III. 10. *Et quamvis toto orbe divisa, tamen, qui vinceret, habuit Britannia.*

Pag. 151. *In Notis v. 15. ad verba quum &c.]* Sic Suet. Tib. 60. *In paucis diebus, quam Capreas attigit.*

Pag. 155. *In Notis v. 8. Adde.* Atque ita exponit & Sanctius hasce locutiones infra pag. 399. sicuti & in seq. Ciceronis loco intelligit Ablativum *Mensurâ* pag. 450.

Pag. 156. *In Notis v. 33. adde.* Et inprimis Sanctium ipsum infra pag. 395. 396.

Pag. 161. *Notæ priori subjunge.* Adde his quæ Sanctius cogessit pag. 526. 537. Sed vel inprimis huc pertinet etiam locus Flori IV. 2. 47. *Sed nec minus admirabilior exitus illius belli.* Cui similia videbis in Indice Freinshemii in v. *Minus.*

Pag. 187. v. 6. *Legè.* Benevolum tuum ac amicum animum, quo tu alium complecteris.

Pag. 205. v. 11. *In Notis Adde.* Vide & omnino infra pag. 392. 393.

Ibid. v. 15. adde. Cajus tamen constructionis rationem aliam, quam hic attubimus, sed unice veram & nihil huc pertinentem aut pro Sanctio facientem vide infra pag. 223. Verum id animus fuit ostendere, nullam &c.

Pag. 206. *In Notis v. 13. Auto se exigij* Vide plenius hæc pag. 224. & seqq. 229. & 318. 319.

Ibid. v. 27. adde. Et infra Sanctium pag. 398. quæque & nos ibi notavimus.

Pag. 211. *In Notis ad extr. adde.* Ut & Gellium XV. 13.

Pag.

Pag. 220. v. 14. *In Notis adde.* Ab eorum conspectu, Atque &c.

Pag. 289. v. 12. *Non significat ipsam Theben*] Significat tamen Theben interfecisse eum, licet non sua manu. Nam quod quis per alium facit, ipse facere censetur. Atque hinc etiam in Activis locutionibus sæpissime aliquis fecisse dicitur, quod per alios factum est, ipsius voluntate & jussu. Sueton. Aug. 65. *Nepotem in insulam transportavit:* non ipse utique Augustus manibus suis, sed per alios suo jussu, cap. 94. *Cæsar castris locum capiens, quom sylvam cederet.* Sallust. Catil. 24. *Pecuniam Fesulus ad Manlium quendam portasse dicitur Catilina,* qui tamen ipse tunc urbe neutiquam exceleserat. Actor. XXII. 19. *ὅτι ἰσὼ ἕμεν φυλακίζων, ἔ δέρον τὸς πεισῦντας ἐνι ος.* Posterius, ut per alios factum, accipi debet. Vide & Rupertum ad Pompon. de Or. juris cap. 16. Similiter itaque & *Thebe* dici potest interfecisse maritum suum, licet id fieri curaverit per alios. Et illud est, quod vult Cicero, & quod dicit, dum ait, *Ab ea est interfectus.* Quæ proinde locutio omnino convenit cum illa Activa, atque adeo Ablativus cum præpositione A vel AB post passivum idem vult & significat, quod Nominativus ante Activum.

Pag. 329. v. 32. *Corrige:* Unde non possum non improbare.

Pag. 353. v. 1. *In Notis Lege:* Simpliciter etiam pro affirmatione. *Mox v. 6.* Di illum infelicit.

Pag. 354. v. 35. *elidatur*] Sed nihil videtur in Festo mutandum. Nam sicut ille *Tame* pro *tam* in carmine, haud dubie *Saliari*, positum ait, sic *Scaurus* in lib. de Orthographia agens de Adverbio *Quam*, tradit: *Antiqui pro hoc Adverbio Cume dicebant, ut Numa in Saliari carmine.* Ceterum sicuti hic *Quam* & *Tam* ab ἤ & τὰς, scil. ἄρα deduximus, sic infra pag. 600, similiter plane *Quam*

Quum & Tum ab δ & τ , scil. $\chi\epsilon\sigma\iota\omicron\varsigma$ deriva-
mus, quæ inter se composita, altera alterorum
originem invicem confirmant. Vitia sane quam
multa in has pagellas operarum culpâ irrepserunt,
ut & in pag. 363. 364. quæ vide quæso in Erra-
tis & inde corrige. Atque ita etiam pag. 457. in
Notis pro *negotium* legitur *neque*, pag. 359. pro
quandoque, legitur *aliquando*.

Pag. 375. In Notis ad extr. adde: & pleraque al-
lata in seqq. paginis à Sanctio loca.

Pag. 446. v. 16. in Notis *Lege*: statuendaque El-
lipis *Lychmi*, quam mox præfert Scioppius.

Pag. 506. v. 14. *Sub etiam capitur pro Post Ve-*
rum quidem hoc, sed non nisi in actione, quæ
tantum quod facta est, exprimenda. Quapropter
recte positis dicere, *sub lectis literis veni in Senatium*,
h. e. cum lectæ paulo ante essent. Florus III. 6.
Sub ipso hostis recessu in aquas suas resluerunt, h.
e. cum hostis tantum quod recessisset, & pene adhuc
in recedendo esset occupatus. Proprie autem *Sub*
cum Ablativo significat præsens Tempus; Veluti
Sub illo Præsede, h. e. cum ille Præses esset. Sed
sicuti Præsens Tempus in Verbis ita aliquando ex-
tenditur, ut modo etiam Præteritum, modo Futu-
rum notet: (Vide supra pag. 67. 77. 97.) sic &
Sub sæpe item, non modo illud ipsum Præsens
Tempus, sed & quod proxime ei conjunctum est,
sive proxime præcedat, sive sequatur, signifi-
cat.

Pag. 521. In Notis ad extr. adde. Usus ergo in
Negativis tantummodo locutionibus habet hæc El-
lipis, in quibus Negatio ad commune Verbum
tendens, etiam utrique membro communis est, ut
adeo recte, quando in uno est expressa, in altero
intelligatur: sicuti intelligi non potest, si nusquam
cum Verbo conjuncta, vel Verbum ipsum, aut
sententiam integræ locutionis respiciens reperitur.
Faciunt huc etiam illa loca, cujusmodi apud Ju-
stin.

fin. IX. 2. *quod missis à se in auxilium ejus militibus ne sumptum quidem viæ, non modo officii pretia, dederit.* Negatio, quæ est in priore membro, manifeste respicit, seu tendit in Verbum *dederit*, & proinde sicut in posteriori membro construendo & explicando repeti debet verbum, sic & Negatio cum Verbo conjuncta; ac si plenius fuisset scriptum; Non dederit ipsum viæ sumtum, non modo officii pretia non dederit: seu, non modo officii pretia non dederit, sed & ipsum viæ sumtum non dederit. Confer cum hoc loco Justin. II. 1. 6. *ut non modo prima generare homines, sed ne advenas quidem tueri possent.* In loco Ciceronis Catil. I. legendum est omnino, *quod ego non modo non audiam, sed etiam non videam*, sicuti edidit Gruterus, & monuit Cujacius.

Pag. 554. *In Notis ad extr. adde.* Sueton. Calig. 13. *Sic imperium adeptus, populum Romanum, vel dicam, hominum genus voti compotem fecit.* Ubi ex conjectura Vir summus rescribi velit *compotes*, sed ut ex allatis à Sanctio locis quilibet videre queat, sine causa, quum satis ferat eam locutionem usus.

Pag. 585. *in Notis ad extr. adde:* quæ nempe petita est ab indulgentia avorum in Nepotes.

IN-